

David Grabijn

Mirrari's Redding

De toekomst in 2025

LezersPoort Uitgevers / Haarlem

Inhoud

Vooraf van de uitgever 7

Aantekeningen per hoofdstuk 190

Nawoord van de schrijver 198

Korte bio 201

Vooraf

Dit verhaal markeert het einde van een cyclus van zeven boeken over de tijd van de geboortegolfgeneratie. Er is sinds 1945 veel gebeurd en niemand zal ontkennen dat de wereld er inmiddels anders uitziet. Iedereen heeft enorm zijn best gedaan, maar je kunt je afvragen of we erop vooruit zijn gegaan en of we op de goede weg zijn.

Het probleem daarbij is dat er zoveel meningen zijn en dat je het eerst eens moet zijn over de maatstaven die je aanlegt, voordat je kunt bepalen of we als samenleving voorwaarts dan wel achterwaarts gegaan zijn. Je ontkomt er niet aan om bepaalde ontwikkelingen te beoordelen. Anders kun je net zo goed zeggen: 'Zestig jaar geleden waren er minder auto's en meer vlinders dan tegenwoordig.' Ja, nou en? Of: 'Vroeger gingen de mensen minder ver weg als ze op vakantie gingen.' Oh.

Een ander probleem is dat wat voor de een vooruitgang is, voor de ander achteruitgang kan zijn. Neem bijvoorbeeld de elektrische grasmaaier. Handig voor iemand met reumatische handen, maar onhandig voor iemand zonder stopcontact in zijn volkstuintje. Of neem de moderne doe-het-zelfreligie. Prettig voor wie per se iets wil geloven, maar een ramp voor wie graag wil weten waar zij of hij aan toe is. En voor wie niks wil geloven, maakt het niet uit.

De cyclus begon ooit met de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog in *Madelena's Bed*, omdat de geboortegolf tenslotte een complexe voorgeschiedenis had die we niet mochten verwaarlozen. Maar zelfs bij 'oorlog' kun je niet van eenduidigheid spreken. Terwijl het woord voor veel mensen bijna synoniem is met ellende en genocide, was de oorlog voor mensen die van actie en kameraadschap hielden of buiten de gruwelen bleven, misschien geen onverdeeld verschrikkelijke tijd. Babyboomers hebben de oorlog niet meegeemaakt, maar van ouderen hoorden we genoeg om te concluderen dat je in de oorlog 'goed' en 'fout' had. Met name in de jaren zestig kwam dat van pas, als we mensen aan wie we een hekel hadden, konden wegzetten als 'nazi' of 'fascist'. Wil de auteur dat dan maar

allemaal relativieren? Nee, geenszins. Daarom heeft hij het dikste boek uit de serie aan de oorlogstijd gewijd. Volgens hem kun je daar de moderne tijd zien aankomen en bovendien bevatte deze tijd alle ingrediënten van wat er aan emotie, vernietiging en hoop op het grote plein van de wereld bijeen te schrapen valt. Alles na die oorlog lijkt van de weeromstuit van een bijna ondraaglijke lichtheid te zijn.

Dan, boem! Daar spoelde de geboortegolf aan en massa's kinderen bestormden de kleuterscholen en de speeltuinen. Even later, in de jaren vijftig, hadden de ouders het druk met een steeds beter betaald bestaan en met het huishouden. De kinderen waren met weinig tevreden en zagen het nog even aan. Het huishouden werd voortdurend verder gemechaniseerd en gaandeweg van tv-schermen en andere snufjes voorzien, hetgeen de economie aanjoeg. In *Rome's Schroevendraaiers* wordt een nieuw – economisch – wereldbeeld in elkaar gezet met een Koude Oorlog als achtergrond en een kneedbare samenleving als instrument. De geboortegolfgeneratie vond het allemaal niet zo interessant en sloeg, zelfstandig wordend, in de jaren zestig aan het experimenteren met ja, natuurlijk, seks, drugs, rock & roll, yoga en bruine rijst. Er zijn hooggestemde idealen te ontdekken bij deze enigszins onschuldig overkomende babyboomers, zie *Ringo's Testament*: de wereld moest worden gered van armoede, saaiheid, ongezonde praktijken, corrupte regimes en wat al niet.

Dat moest wel botsen en in *Rioja voor de Ziel* doet de held van dat verhaal mee aan een zoektocht om persoonlijke idealen te verzoenen met de praktijk van het leven in het algemeen. Het liep niet goed af met de idealen van de geboortegolvers en langzaam maar zeker gingen ze voor de bijl. De ideale wereld bleef uit beeld. In de jaren tachtig bevond zo'n beetje de hele samenleving zich dan ook op de *Pijnbank van het Geluk*. We moesten naar geluk en mooie dingen voor de mensen streven, maar helaas kwam het er niet van. We liepen vast in loopbanen, verschansten ons in woonhuizen en eigen gezinnen en droomden niet langer van wat de paradijselijke werkelijkheid had kunnen worden. Daarop scheurde in 1989 het IJzeren Gordijn open, het communisme ging failliet en meteen overspoelde het marktdenken alles wat weerloos was. In *Garage Tibet* werd bijna iedereen ondernemer, we verkochten elkaar ijverig gebakken internetucht en de bomen groeiden tijdelijk tot in de hemel. Dat waren de jaren negentig.

En in de nieuwe eeuw zitten we met de gebakken peren. De baby-boomers zijn alweer grotendeels opgehouden met werken of bezweken aan stress of enge ziektes. De politiek vertegenwoordigt vooral zichzelf, de publieke instellingen zijn verkocht aan de markt, de burger zit zich thuis op de bank vol te eten en de wereld is verkleind tot brandhaarden en vakantieparken. En zelfs deze pessimistische analyse is omstreden, want er zijn nog altijd optimisten die erop wijzen dat het nu zo veel beter gaat dan, pakweg, zestig jaar geleden. Of willen we soms weer lopend naar de slager en de bakker in plaats van met de auto naar de supermarkt? En dat poolijs dat smelt, daar kun je toch leuke excursies naar organiseren?

Ja, daar zit je dan als bijna afgedankte en voortijdig uitgebluste babyboomer. Zelfs een onomstreden analyse maken van wat er met jou en de wereld gebeurd is, lijkt onmogelijk. Is het allemaal wel zo gegaan als in dit voorwoord wordt geschetst? Je zou het haast niet geloven, maar er zijn bijvoorbeeld mensen die bij hoog en bij laag beweren dat het leven in de jaren vijftig juist heel spannend was (jazz en zo), dat het in de jaren zestig eventjes een grote losgeslagen bende en verder niks bijzonders was, dat de jaren tachtig lekker rustig waren en dat het ontzettend goed zou gaan met de wereld als de islam maar verboden of misschien juist algemeen ingevoerd werd. Wij baby-boomers weten wel beter, maar een en ander maakt de discussie over de laatste zestig jaren niet simpeler.

In *Mirrari's Redding* gaan we daarom maar gelijk een stapje verder: meteen door naar het jaar 2025. Hoe ziet het er dan uit in de wereld? En wat is er intussen gebeurd? De geboortegolf is dan tachtig, voor zover er nog adem in zit, tenminste. In dit verhaal blijkt dat we niet zonder de generatie vóór ons kunnen en dat iemand toch van de bank af zal moeten komen om het vuile werk op te knappen. Maar grotendeels zullen de processen die in gang gezet zijn, zich gewoon blijven voltrekken. De mechanismen die we in de vorige zes delen zich in verhaalvorm hebben zien ontplooiën, doen hun werk. De vraag of we daar dan blij van worden, is misschien aardig voor een managementtraining of een praatprogramma, maar eigenlijk niet meer relevant. Doemscenario? Valt wel mee. *Mirrari's Redding* is beslist een mogelijkheid. Maar in wezen is ook dit – geheel los van de andere delen te lezen – verhaal weer een gelegenheid om eens verder na te denken over de tijd waarin we leven en de wereld die we straks over moeten laten aan hen die na ons komen. Wie nu zestig is of

wordt, heeft, normaal gesproken, nog een jaar of twintig. Het is 2025 en 'einde verhaal' voor je het weet.

De uitgever

ps. Achter in het boek staan aantekeningen per hoofdstuk voor mensen die onbevangen aan dit boek zijn begonnen, maar hier en daar op woorden of namen stuiten die vragen kunnen oproepen zoals Azteken, een afbrekend eiland, cultureel creatieven, ijsbergen, verdronken continenten en Zapatisten, en er een kleinigheid over willen weten.

1

Als eindelijk tussen de bomen het huis zichtbaar wordt, loopt hij er met stramme passen op af. Na de lange wandeling doen zijn voeten pijn. Hij slaakt een zucht die zich oplost in het ijle ruisen van de wind. Het huis is kleiner dan hij het zich herinnert. Uit de schoorsteen boven het golfplaten dak kringelt rook. Door de ramen brandt licht, maar er lijkt niemand aanwezig. De deur is op slot.

Ringo staat enkele ogenblikken stil, doet zijn rugzak af, tilt dan een steen op die tegen het huis aan ligt. De sleutel. Nu glimlacht hij.

Binnen is het vredig. Het vuur in de houtkachel, het lichte brommen van de koelkast, verder niets. Boven de tafel brandt een lamp. Op de aanrecht van het open keukentje staat een ei in een eierdop met een gehaakt warmhoudertje eroverheen. Hij voelt aan het ei. Het is nog warm. Hij schopt zijn schoenen uit, het zou hem niets verbazen als hij blaren had.

Na enig zoeken vindt Ringo een stuk brood. Het ei snijdt hij mompelend in schijfjes en met deze eenvoudige maaltijd loopt hij op zijn sokken naar buiten. Daar gaat hij zitten op een houten bank. De avondzon werpt zijn laatste stralen tussen een paar grote berken door. Hier en daar staan witte bloemetjes in het gras en de vogels kwetteren er nu op los. Hij zou de telefoon in zijn jaszak kunnen gebruiken, maar hij doet het niet. Hij blijft rustig zitten, tot het donker wordt en afkoelt.

Dan staat hij op, met pijn in zijn schouders en onderrug. Hij beweegt zijn lichaam voorzichtig strekkend en rekkend heen en weer, tot hij zich soepeler voelt. Zijn rugzak zet hij binnen. Hij maakt meer licht en hangt zijn safari-jasje aan de kapstok bij de kleine badkamer.

‘Hoe wist je dat ik hier zou zijn?’ vraagt hij de volgende dag aan het meisje dat laat in de ochtend bescheiden op de buitendeur klopt. Ze is zeventien of achttien. Hij voelt zich plotseling heel oud, wat hij in feite ook is, maar doorgaans staat hij daar niet bij stil.

'Mijn moeder dacht dat je gisteren zou komen,' zegt ze. Hij ziet nu haar moeder in haar: hoge jukbeenderen, grijze ogen, lichte huid, sproeten en ogen die zich met een lichte verwondering op de wereld richten. Ze houdt een in verschillende kleuren geverfde fiets vast.

'Hoe is het met je moeder? Ze wilde niet veel zeggen toen ik haar sprak.'

'Sinds oma dood is, is ze somber.'

'Dat spijt me. Heb je tijd om even binnen te komen?'

Het meisje zet haar fiets tegen de zijkant van het huis en komt binnen met een mandje boodschappen. Hij zet thee en ze praten wat over het eiland en over haar school. Dan vraagt ze: 'Wat kom je eigenlijk doen?'

Hij vindt dat haar directe vraag een eerlijk antwoord verdient: 'Vroeger kon ik hier altijd goed nadenken. Daar ben ik nu weer aan toe.'

'Waarover moet je nadenken?'

'Oh, over alles, over het leven, over de tijd, over mezelf, over de mensen die ik gekend heb.'

'Dan zul je wel veel tijd nodig hebben. Blijf je hier wonen?'

'Als je moeder het goed vindt, zou ik een paar maanden in dit huisje willen blijven, misschien tot de zomer.'

'Hoe oud ben je?'

'Jij houdt wel van directe vragen. Hoe heet je eigenlijk?'

'Nora.'

'En jij bent... achttien?'

Ze knikt.

'Dan ben ik negenenzeventig.' Hij is eigenlijk in januari tachtig geworden, maar hij kan nog niet wennen aan de gedachte dat hij al acht decennia leeft, dus smokkelt hij er een jaar af, heimelijk overtuigd dat Nora geen achttien, maar pas zeventien is. De naam van haar moeder wil hem maar niet te binnen schieten. Zij deed eigenlijk altijd vrij koel tegen hem. In zijn adressenboekje staat alleen het telefoonnummer van 'eiland/dochter'.

Nora haalt de boodschappen uit haar mandje en vertrekt met de belofte dat zij of haar moeder binnenkort langskomt. Ringo zegt dat hij misschien zelf nog naar het dorp komt om hen op te zoeken. Hij gaat buiten op de bank zitten en staart naar de bomen. Het is niet koud. De kachel heeft hij laten uitgaan. Achter het huis ligt een

Aantekeningen

bij elk hoofdstuk

Je vindt hier per hoofdstuk, voor zover van toepassing, op alfabetische volgorde een aantal namen en begrippen iets nader verklaard.

De hoofdpersonen in dit verhaal uit de toekomst zijn de dan tachtigjarige babyboomer Ringo Rougemont, zijn vriendin Michèle Burg, zijn vader Josh ofwel Mirrari, bibliothecaris Castor Dickens, schatgraver Miguel Parkinson, de jonge en blonde Nora en haar moeder Ilène.

1

Afrikaanse bobotie: brood, gehakt, appel, banaan, kerrie, citroen etc., uit de oven.

Chips in lantaarnpalen: zoals nu (2007) al in Japan. Chips in stoep-randen zijn in Californië al voorgesteld, zodat automobilisten makkelijker een parkeerplaats vinden en niet nodeloos CO2 verspreiden door almaar rondjes te rijden - *Newsweek* 16-23 april 2007.

Eiland met brug. Waarschijnlijk ging het om Öland, voor de kust van Zuid-Zweden, door een brug verbonden met het vasteland.

Grote letter W in het landschap: in Zweden had dat eigenlijk een V moeten zijn (värld), in Frankrijk bijvoorbeeld een M (monde). Met die letters M (geel, op hoge bouwsels) is vóór de Kentering al ervaring opgedaan. Zie ook de aantekening bij hoofdstuk 14 in *Garage Tibet* over matrixtheorie en Edward Witten.

Jonge meisjes samen met een man in één ruimte: binnen gezinnen zou dat onpraktisch zijn. Daarvoor volstaat men anno 2025 met een halfjaarlijkse controle voor alle gezinsleden.

2

Oorlogen van de twintigste eeuw: Eerste en Tweede Wereldoorlog, de Balkanoorlogen, Koreaanse Oorlog, Vietnamoorlog, Irak-Iran oorlog, Golfoorlog, etc. En vergeet de burgeroorlogen niet in onder meer Spanje, China, Rusland en Palestina.

Nawoord

Ringo, de held van dit boek, is een model, een icoon. Hij is in de fantasie van de schrijver het symbool van de babyboomgeneratie. Dat kan voor de moderne lezer een probleem zijn, deze wil immers niet lezen over symbolen, maar over een mens van vlees en van bloed. De held moet liefst een psychologische ontwikkeling doormaken, waarin de lezer mee kan gaan. Zodat we na lezing kunnen zeggen dat we een heerlijke leeservaring hebben gehad.

Toch kan een meer symbolische aanpak, zoals in deze serie, voordelen hebben: Ringo en al de andere helden van deze cyclus, zijn een product van hun tijd en tegelijk ook scheppers van hun tijd. Daarmee zou je kunnen zeggen dat zij niet minder maar juist meer zijn dan romanfiguren en dat ze daarom ook iets kunnen duidelijk maken over de mechanismen van de moderne geschiedenis. Dat klinkt pretentiefus en dat is het misschien ook wel. De serie wil iets verhelderen in hetgeen we denken dat er sinds de Tweede Wereldoorlog met en in de wereld is gebeurd. En wat betekent dat voor ons eigen leven? De schrijver hoopt dat de verschillende delen het nodige stof in de hersens van de lezer hebben doen opwaaien en dat zij of hij er iets verder door gekomen is.

Van alle inzichten en conclusies die het schrijven van zeven boeken over de tijd van de geboortegolfgeneratie mij heeft opgeleverd, dringt de kwestie van de zogenaamde verweesde generatie zich het meest op. In hoofdstuk 19 noemt Ringo zijn vader de rode draad in zijn leven. Dat is nogal wat. Zeker voor iemand van een generatie die bij voorkeur geheel haar eigen gang ging. Vader verdween toen Ringo zeven was. Moeder bleef nog even, maar zij deed eigenlijk vooral haar eigen ding. Ringo vond pas weerklank bij zijn generatiegenoten. Hoe kan zijn vader dan toch de rode draad in zijn leven zijn geweest? Was Ringo niet een soort weeskind?

Er is veel gesproken en geschreven over de verweesde, met name vaderloze maatschappij. Zijn we beland in een harteloze samenleving zonder ouderlijke bijsturing, zonder verantwoordelijkheden en

waarden, waar iedereen zichzelf moet zien te redden? Waar je pas meetelt als je alles wat je moet weten op internet kunt zoeken? Ja, want er is niemand meer om iets aan te vragen. Is sinds Ringo iedereen dan een soort weeskind? Met mijn verstand weet ik dat iedereen er in wezen alleen voor staat. Dat iedere volwassene zelf moet zorgen voor belastingaangifte, zorgverzekering, telefoonabonnement, boodschappen en andere wensen. Met mijn gevoel vind ik dat wel jammer. Het maakt de wereld zo koud. Weinig mensen voelen zich nog verantwoordelijk voor het geheel, voor het verband, voor het cement tussen de losse stenen.

Ik denk wel eens dat het cement van de westerse samenleving in de loop van de jaren vijftig is verdwenen. En dat alle kinderen vanaf die jaren daarmee weeskinderen werden. Cement in de zin van bindend element. Cement tussen de mensen en cement tussen de mensen en hun leefomgeving. Informeel, in de coulissen van de maatschappij, bestaat de mogelijkheid tot contact en solidariteit nog wel: gelijkgestemde mensen ontmoeten elkaar in clubs, verenigingen, op verjaardagen, in koren en cursussen. Maar de grote levensvragen, die een hele samenleving kunnen inspireren en sturen, die inhoud hadden kunnen geven aan het onderwijs, de zorg, de leefomgeving en het welzijn, zijn uit het zicht verdwenen. De verstedelijking, de steeds groeiende mobiliteit en ja, ook de uit de hand gelopen immigratiestromen hebben een en ander nog versterkt. Stuurloosheid en ontwrichting zijn het resultaat. Ja, het zijn grote woorden, ik weet het. En wat heeft de geboortegolfgeneratie ermee te maken? Daar kom ik zo nog op. En hoe zit het met die verweesde samenleving? Heeft Ringo zijn vader en moeder gemist?

Waarschijnlijk ziet Ringo het toch niet geheel juist. Ja, hij heeft zijn ouders gemist, vooral zijn vader. Maar de babyboomgeneratie had zich nooit zo onbevangen aan allerlei experimenten en avonturen kunnen wijden, als onze ouders ons op onze vingers hadden gekken. Dan kun je niet later achterom kijken en zeggen 'Waar was je nou, paps?' Die generatiekloof had dus zin. Dat vanaf de jaren vijftig het bindend element in de samenleving naar de filistijnen is gegaan, kunnen de babyboomers niet hun ouders verwijten. Die ouders gaven hun kinderen uiteindelijk de ruimte en wisten het verder ook niet meer (behalve Mirrari en diens medewerkers dan). Had de geboortegolf dan voor een nieuw cement moeten zorgen? Ja, misschien wel. Maar wellicht was dat niet de rol van de babyboomers. Ze hebben in alle onschuld de zaak flink opgeschud en daarmee een

heleboel nieuwe mogelijkheden aangegeven. Dat de generaties na de geboortegolf het cement niet hebben teruggebracht, de inspiratie niet hebben kunnen vinden om behalve aan de vorm, ook aan de inhoud te werken, is moeilijk aan deze of gene generatie te verwijten. Waarschijnlijk heeft sinds de jaren vijftig de economie de rol van inspirator overgenomen van de zieltogende kerken en ideologieën. En gezien het soort economie dat over ons werd uitgerold, bleef er van bindende elementen niet veel over: het is een vrije markt, waar je het alleen gaat redden als je harder rent en roept dan je burens en collega's. En waarin niemand zich meer om het geheel bekommert. De files, de verloedering van de openbare ruimte en de ontspoorde immigratie zijn, als je het goed bekijkt, alle drie het direct gevolg van een ontwrichtende economie. De jaren zestig en de babyboomers kun je in terugblik zien als een interessant intermezzo, een kleine adempauze, goed voor enig nostalgisch terugkijken en om nu beleggingsadviezen aan te geven.

En Ringo dan? Hij vond troost bij zijn generatiegenoten en in de jaren zestig en zeventig vroeg hij zich waarschijnlijk helemaal niet af of hij zijn ouders miste. Maar hij en de andere hielden in deze serie waren op een gegeven moment wel weer klaar met experimenteren. Op dat gegeven moment zou het prettig zijn geweest als ze met hun ouders van gedachten hadden kunnen wisselen over welke kant het nu uit moest. Ze voelden wel dat ze iets met hun bevindingen moesten doen, maar ze bleven in onzekerheid steken. Misschien is het de tragiek van de geschiedenis dat de vaders het te druk hadden met eigen verantwoordelijkheden. Ze gingen naar kantoor of bekommerden zich soms nog om de wereld, zoals Ringo's vader en de vader van Willem Grondwater in *De Pijnbank van het Geluk*. De moeders waren bezig hun eigen plaats in te nemen. Ringo c.s. lieten zich uiteindelijk inpakken door de kooplieden van de geldeconomie. En de generaties na hen deden het niet beter.

Is dit een pessimistisch einde van een serie? Nee, ten slotte wordt de wereld in dit zevende deel op het nippertje gered en daar mag je van denken wat je wilt, maar in elk geval is dat niet niks.

David Grabijn

In dezelfde serie van dezelfde auteur:

Madelena's Bed

Het mythisch voorspel / De Tweede Wereldoorlog

Rome's Schroevendraaiers

Afbrokkelende structuren / Jaren vijftig

Ringo's Testament

De essentie van de jaren zestig

Rioja Voor De Ziel

Doelen in de jaren zeventig

De Pijnbank Van Het Geluk

De samenleving in therapie / Jaren tachtig

Garage Tibet

Ondernemers op pad / Jaren negentig